

บัญชา สำเร็จกิจ

อาจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มองวรรณกรรมอาเซียน

ผ่านวรรณกรรมอินโดนีเซีย

เรื่อง ๙ แผ่นดินของชีวิต (This Earth of Mankind)

ลักษณะของวรรณกรรมอาเซียนสมัยใหม่

ความเปลี่ยนแปลงในงานเขียนวรรณกรรมสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบางประเทศนั้นเป็นผลมาจากระบบอาณานิคมทั้งในด้านแนวทางการเขียน ซึ่งแตกต่างจากแนวการเขียนแบบจารีตดั้งเดิมมาก ทั้งรูปแบบแนวคิด อันเป็นผลมาจากลัทธิพานิชนิยมระบบการศึกษาแบบตะวันตก ที่แพร่หลายในภูมิภาค ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการพิมพ์ การแปลผลงานจากภาษาต่างชาติ อิทธิพลของภาษาต่างประเทศ รวมทั้งการตื่นตัวในการใช้ภาษาพื้นเมืองในการเขียนวรรณกรรม

ถึงแม้ว่าวรรณกรรมในชาติอาเซียนจะมีความหลากหลายทั้งด้านเนื้อหา แนวการเขียน แต่วงการวรรณกรรมในอาเซียนจะมีประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นร่วมกันแทบในทุกประเทศ คือ ประเด็นการควบคุมจากรัฐ (State Censorship) ซึ่งเป็นบริบทที่มีผลอย่างสำคัญต่อการผลิตวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นการใช้กฎหมายบังคับหรือการข่มขู่นักเขียน หรือการแทรกแซงระบบการผลิต (การพิมพ์ การจัดจำหน่าย) หรือมอบทุน มอบรางวัลจากหน่วยงานรัฐ (Teri Shaffer Yamada.2009:5-6)

แม้ว่าจะถูกควบคุม แต่วรรณกรรมในประเทศต่างๆ ก็พยายามหาทางเลี่ยงจากการควบคุมของอำนาจรัฐ ดังเช่นใน พม่า อินโดนีเซีย เวียดนาม และสิงคโปร์ โดยการใช้เทคนิคการจำลองเหตุการณ์ในปัจจุบันให้เป็นเหตุการณ์ในอดีตอันไกลโพ้น ใช้ตัวละครในมหากาพย์หรือเรื่องในตำนานเป็นสัญลักษณ์แทนนักการเมืองในปัจจุบัน ดำเนินเรื่องแบบเทพนิยาย เป้าหมายคือวิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลนอกจากประเทศที่กล่าวมาแล้ว ประเทศไทยลาว กัมพูชาก็ประสบปัญหาการแทรกแซงงานเขียนจากภาครัฐ

ข้อสังเกตที่พบจากวรรณกรรมอาเซียนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความรู้สึกชาตินิยม โดยเฉพาะชาติที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองของระบบอาณานิคม เนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องของชาติ หรือเรื่องของส่วนรวมมากกว่าเรื่องของปัจเจกบุคคล (เอมอร ชิตตะโสภณ. 2547:132)

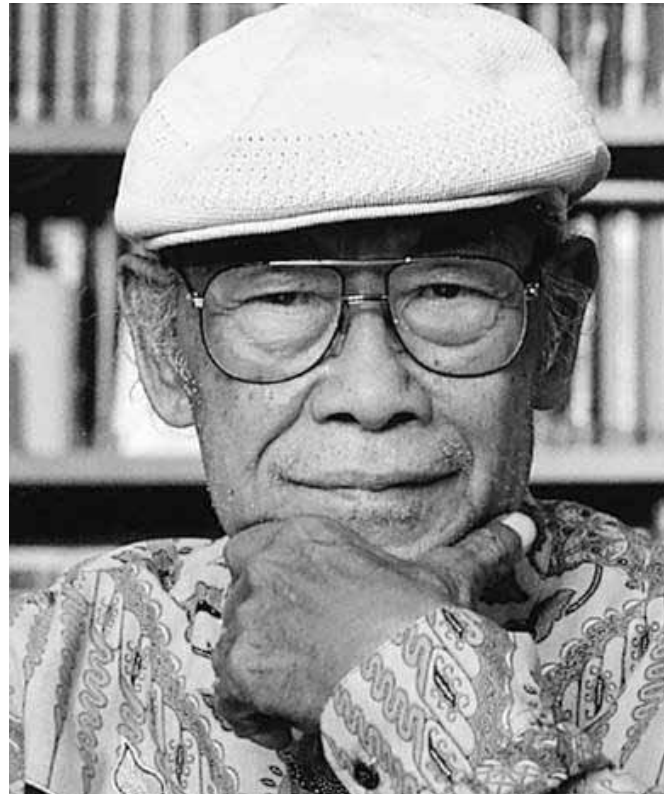
ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคมที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแห่งชาติ รวมทั้งใช้ในการเขียนวรรณกรรมของชาติ เช่นสิงคโปร์ มาเลเซียเริ่มตั้งคำถามถึง

ภาษาดังกล่าว ภาษาอังกฤษถูกนำมาสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ ด้วยเหตุนี้จากความรู้สึกชาตินิยม ในมาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ภาษาอังกฤษกลับถูกลดความสำคัญลง นักเขียนเริ่มนิยมใช้ภาษาพื้นเมืองในการเขียนวรรณกรรมของตน (Harry Availing, 2009:8-9)

สำหรับวรรณกรรมของอินโดนีเซียในปัจจุบันหลังจากที่อยู่ภายใต้การปกครองของดัตช์มากกว่า 300 ปี อินโดนีเซียยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านภาษาดังเช่นภาษาซุนดาในชวาตะวันตก ภาษาชวาในชวากลางและตะวันออก ภาษาบาห์ลีบนเกาะบาห์ลี และภาษามินันังเกเบาในสุมาตรา ฯลฯ วัฒนธรรมเหล่านี้เรียกว่าวัฒนธรรมภาษาท้องถิ่นแบบจารีต (Traditional Regional Languages) วัฒนธรรมจารีตเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมุขปาฐะ สารสำคัญจะเป็นเรื่องศาสนาและศีลธรรม ขณะที่วัฒนธรรมสมัยใหม่ (Modern) ที่อยู่ในรูปของภาษาแห่งชาติ (มลายู) ซึ่งเกิดมาจากการสนับสนุนของรัฐบาลอาณานิคมในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากการสนับสนุนด้านเงินทุนในการพิมพ์ เริ่มมีเอกสารประเภทตำรา และนวนิยายที่วิจารณ์แนวทางแบบจารีตแพร่หลายในกลุ่มชนชั้นกลางที่เติบโตจากระบบทุนนิยมอันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจของดัตช์ และในที่สุดภาษามลายูก็พัฒนากลายเป็นวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเจริญอยู่ในเขตตัวเมือง ถูกนำไปใช้ป็นสื่อกลางงานในด้านวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็น วรรณกรรม การละคร ศิลปะ ดนตรี ภาพยนตร์ ฯลฯ

วัฒนธรรมแห่งชาติจะมีรูปแบบและแนวคิดที่มีลักษณะเป็นสากลในความคิดด้าน การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม(Teri Shaffer Yamada:243)

ประวัติของผู้แต่งนวนิยาย:ปรามุเดีย อนันตา ตูร์¹

ปรามุเดีย อนันตาตูร์ หรือ ปราม เกิดเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 1925 ที่เมืองบลอร่า บนเกาะชวาในช่วงที่อินโดนีเซีย ขณะยังเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์อยู่ เป็นบุตรคนหัวปีของพี่น้อง 9 คน บิดาเป็นครูใหญ่ที่ชาตินิยมที่ต่อสู้

¹ ประวัติของปรามุเดีย อนันตา ตูร์ เรียบเรียงและสรุปมาจาก ภควดี วีระภาสพงษ์ “ประวัติของปราโมทยา” ในแผ่นดินของชีวิต : 9-12 ,แมกซ์ เลน “คำนำ”ในแผ่นดินของชีวิต :14-21 และภควดี วีระภาสพงษ์ “ปรามุเดีย อนันตา ตูร์”ใน ตำนานแผ่นดิน : 1-3

เพื่อปลดแอกหมู่เกาะอินโดนีส์ตะวันออกจากการปกครองของดัตช์ มารดาเป็นนักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดปรัมปรามาก จากสภาพแวดล้อมปรัมปรูเดียกลายเป็นนักอุดมคติ กล้าวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นผลให้เขาถูกจำคุกถึง 3 ครั้ง เขาเริ่มประกอบอาชีพนักหนังสือพิมพ์เมื่อวัย 16 ปี ผ่านประสบการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 หลังสงครามจบลง ปรัมปรูถูกรัฐบาลดัตช์ จำคุกช่วง 1947 – 1949 ด้วยข้อหา “ต่อต้านอาณานิคม” ขณะที่ถูกจำคุก ก็เขียนนวนิยายเรื่องแรก The Fugitive โดยใช้ลีลาการเขียนเลียนแบบละครหุ่นเวียงของชาว และเป็นนวนิยายเรื่องแรกที่เขียนด้วยภาษามลายูท้องถิ่น² ซึ่งต่อมากลายเป็นภาษาประจำชาติอินโดนีเซีย (ibid.)

หลังจากได้รับเอกราชจากดัตช์ในปี 1949 ปรัมปรูได้รับการปล่อยตัวและกลับมาทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ อาจารย์สอนประวัติศาสตร์ ทำงานด้านการเขียนวรรณกรรม บทความและงานค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ในช่วงที่ประธานาธิบดีซูการ์โนปกครอง ปรัมปรูถูกจำคุกอีกในปี 1960 จากผลงานทางประวัติศาสตร์ที่สนับสนุนการต่อสู้เพื่อสิทธิชาวจีนในอินโดนีเซีย ซึ่งตรงกันข้ามกับนโยบายต่อต้านชาวจีนของประธานาธิบดีซูการ์โน

ภายหลังการรัฐประหารของนายพลซูฮาร์โต ในปี 1965 ปรัมปรูถูกจับกุมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการคุมขังในครั้งนี้มีระยะเวลายาวนานถึง 14 ปี 4

ปีแรกในคุกจากรัฐบาลที่เหลืออีก 10 ปี ตั้งแต่ปี 1969 บนเกาะบรูซ ซึ่งเป็นเกาะร้างห่างออกไป 2,000 ไมล์ พร้อมทั้งนักโทษอื่นอีก 12,000 คน ซึ่งเป็นตำนานการกำเนิดนวนิยาย 4 ภาค อันประกอบด้วย แผ่นดินของชีวิต This Earth of Mankind, ผู้สืบทอด Child of All Nations, รอยย่างก้าว Footsteps และ House of Glass ท่ามกลางความยากลำบากในคุกบนเกาะบรูซ นักโทษได้รับอาหารเพียงเล็กน้อยประทังชีวิต และต่อมารัฐบาลก็สั่งให้นักโทษ สร้างที่พักและทำไร่ไถนา สร้างถนนความยาวหลายร้อยไมล์ ทำให้นักโทษส่วนใหญ่เสียชีวิต

ในช่วงแรกที่แตงนวนิยายชุดจตุรภาคนี้ในคุกยังไม่อนุญาตให้นักโทษมีกระดาษกับปากกา ปรัมปรูสร้างผลงานโดยการเล่าปากเปล่าให้เพื่อนนักโทษฟัง ในช่วงเวลาจำกัด คือ ขณะนักโทษอาบน้ำ นักโทษจะกระซิบเล่าเรื่องต่อกันไปเป็นทอด ๆ ความซาบซึ้งและมีชีวิตชีวาของนวนิยายเรื่องนี้กลายเป็นเรื่องซุบซิบใจแก่เพื่อนนักโทษ หลายคนมีกำลังใจจะอยู่รอดต่อไป นักโทษหลายคนภายหลังได้รับการปล่อยตัวยังสามารถจดจำรายละเอียดของนวนิยายได้ ในปี 1973 พัดดียอมให้ปรัมปรูเขียนนวนิยายเพื่อเป็นการตอบแทนปรัมปรู เพื่อน ๆ นักโทษจึงรับทำงานแทนเขา แบ่งอาหาร และสร้างห้องพักเพื่อให้เขาเขียนหนังสือเต็มที่ ปรัมปรูเขียนนวนิยายไว้ 11 เรื่อง แต่ถูกลักลอบนำออกมาได้เพียง 5 เรื่อง นอกนั้นถูกพัดตีทำลายทั้งหมด

² ภาษามลายูต่อมาได้กลายเป็นภาษาหรือวัฒนธรรมแห่งชาติรวมทั้งจัดเป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่ (Modern) ซึ่งแพร่หลายอยู่ในเขตตัวเมือง ถูกนำไปใช้โดยหน่วยงานของรัฐ โรงเรียน สื่อสารมวลชน วรรณกรรม ภาพยนตร์ ละคร ดนตรี ศิลปะ วรรณกรรมสมัยใหม่ที่ใช้ภาษามลายูเริ่มต้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยการสนับสนุนของดัตช์ ซึ่งต่อมาแพร่หลายเข้าไปในกลุ่มของปัญญาชนและชนชั้นกลาง (โปรดอ่าน Harry Aveling “Some Landmarks in the Development of Indonesian Short Story”: 243)

ปี 1981 ปรามได้รับการปล่อยตัวจากคุก แต่
ยังถูกกักบริเวณ จนกระทั่งปี 1999 สมัย
ประธานาธิบดี บี เจ ฮา บีปี ปรามได้รับอนุญาต
ให้เดินทางออกนอกประเทศได้

ผลงานชุดจตุรภาคแห่งเกาะบรู ถูกว่าเป็น
ผลงานชิ้นเอกของเขา ใช้เวลาเขียนช่วง 1973 –
1989 โดยมีเรื่องแผ่นดินของชีวิตเป็นเรื่องแรก
โดยมีฉากที่เมืองสุราบายา ในช่วงปลายศตวรรษ
ที่ 19 ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นฉากหลังของ
นวนิยาย เรื่องราวครอบคลุมระยะเวลา 20 ปี

มีตัวละครหลายร้อยตัว โดยมีแกนกลาง
อยู่ที่ตัวละครหลักชื่อ มิงเก ซึ่งสร้างมาจากเกร็ด
ประวัติชีวิตของ ตีร์โต อาดี สุรโย (Tirto Adi
Suryo) นักหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นเจ้าของสำนัก
พิมพ์และเป็นบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์รายวัน
ชาวพื้นเมือง และมีบทบาททางการเมือง สังคม
อีกมาก

นวนิยายชุดจตุรภาคเกาะบรู ของปราม ถูก
แปลไปมากกว่า 20 ภาษา เป็นนวนิยายที่มีฉาก
หลังหมู่เกาะอินดิสตะวันตกในยุคอาณานิคม
ของดัตช์ ผ่านเรื่องราวของมิงเกตัวละครเอก ซึ่ง
เป็นหนุ่มพื้นเมืองชนชั้นสูงที่ได้รับการศึกษา
แบบตะวันตกในสายตาของมิงเก ในฐานะผู้เล่า
เรื่อง หรือ บุรุษที่ 1 ผ่านประสบการณ์ความ
สัมพันธ์กับผู้คนและเหตุการณ์มากมาย สะท้อน
มุมมอง แนวคิด อารมณ์ ค่านิยม อุดมคติ และ
ความฝันด้านต่าง ๆ รวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์
และความรู้สึกขัดแย้งภายในของตนเอง มีผู้มอง
ว่า ผลงานชิ้นนี้ คือ การเขียนประวัติศาสตร์
ฉบับประชาชนขึ้นมาในรูปแบบของนวนิยาย (ภควดี

วีระภาสพงษ์. 2549 : 2) ทั้งชีวิตส่วนตัวของ
ปราม ผลงานของเขาสะท้อนให้เห็นภาพ
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของ
อินโดนีเซีย สะท้อนถึงความลำบากยากเข็ญ
ของขบวนการชาตินิยมในช่วงปลายคริสต์
ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20
(Adrian Vickers.2007: 5)

จุดเด่นของปรามดังคำยกย่องของจอห์น
แมคกลิน ผู้แปลงานของปรามในบางชิ้น กล่าว
ว่า ความสามารถของปรามในการวาดภาพ
ขนาดใหญ่ ได้แก่ภูมิประเทศอันกว้างใหญ่
ความเคลื่อนไหวของตัวละคร อันหลากหลาย
และซับซ้อนที่อยู่ภายใต้บริบทแห่งประวัติศาสตร์
สังคม และการเมือง ที่ค่อย ๆ หลอมรวมขึ้นมา
กลายเป็นประเทศอินโดนีเซีย ด้วยทักษะทาง
วรรณกรรมเช่นนี้ รวมถึงความเสียดสี ต่อผู้
กักการกดขี่ ด้วยความกล้า และศักดิ์ศรี ทำให้
โดดเด่นเหนือนักเขียนนวนิยายชาวเอเชียทุก
คนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

มอจวรรณกรรม “แผ่นดินของชีวิต” ในบทประเด็น

- ความสัมพันธ์และบทบาทของสตรีใน
เรื่องแผ่นดินของชีวิต³

ในนวนิยายเรื่องนี้มีตัวละครมากมาย เป็น
นวนิยายที่ได้รับการชื่นชมว่าเป็นนวนิยายเกี่ยว
กับลัทธิอาณานิคมที่ดีที่สุดเรื่องหนึ่ง เป็น
นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ในช่วงที่อินโดนีเซีย
เริ่มต้นตัวในความเป็นชาติ ใน “แผ่นดินของชีวิต”

³ จากคำถามที่คริส โท กวิธท์ ใช้สัมภาษณ์ปราม มีคำถามหนึ่งที่คริส ถามว่าเป็นความจริงใหม่ที่ฮีโร่ตัวจริงไม่ใช่
มิงเก หากแต่เป็นผู้หญิงซึ่งเรื่องราวและประสบการณ์ของพวกเขาที่กำหนดทัศนคติ มุมมองของการเล่าเรื่อง ซึ่งปราม
ไม่ได้ตอบคำถามตรงๆ แต่ตอบว่า ผู้หญิงคือผู้นำมาซึ่งทุกสิ่งทุกอย่าง โดยยกตัวอย่างแม่ของเขาว่าอยู่ในฐานะครู

เป็นเรื่องราวของ มิงเก ชายหนุ่มพื้นเมืองฐานะดี ผู้ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก มีทั้งเรื่องราวของอุดมคติ ความรัก การต่อสู้ การวิพากษ์วิจารณ์ทั้งระบอบการปกครอง แบบอาณานิคม จารีตประเพณีของตนเอง การพลัดพราก ฯลฯ ซึ่งสร้างมาจากเกร็ดประวัติศาสตร์ชีวิตของตรีโต อาดิสุรโย นักหนังสือพิมพ์ และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชาวพื้นเมืองฉบับแรก เป็นผู้ริเริ่มการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ชาวพื้น

เมืองในฐานะผู้ริเริ่มก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสมัยใหม่ ผลักดันการออกนิตยสารสำหรับผู้หญิง และเป็นผู้ริเริ่มงานเขียนภาษามลายู ซึ่งจะกลายเป็นภาษาประจำชาติอินโดนีเซียต่อไปในอนาคต (แผ่นดินของชีวิต : 11)

ผู้เขียนบทความความต้องการจะอภิปรายวิเคราะห์ถึงบทบาทของสุภาพสตรี 4 ท่าน ที่มีสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งโดยผ่านมุมมองมิงเก ซึ่งเป็นตัวละครหลักที่เป็นผู้เดินเรื่องในฐานะบุรุษที่ 1 แม้ว่า มิงเก จะเป็นดั่งกระจกสะท้อนจิตวิญญาณชะตากรรม เหตุการณ์ บุคคลมากมายที่ถูกเคี้ยวกรำด้วยประวัติศาสตร์ (แมกซ์ เลน .2543 : 20)

มีทั้งบุคคลและเรื่องราวที่เรียงร้อยกันมากมายที่มัดใจผู้อ่านไว้กับเหตุการณ์ที่คลี่คลายไป และนำไปสู่การตื่นขึ้นของประชาชน ซึ่งนำไปสู่การต่อสู้เพื่อเอกราช

แต่ผู้เขียนบทความกลับประทับใจสตรี 4 ท่าน ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในเรื่องเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งเป็นผู้ร่วมชะตากรรมในบริบทสังคมการเมืองแบบอาณานิคมกับ มิงเก อันได้แก่

ไญ อนโตโซโร๊ะ⁴ คำว่า ไญ หมายถึงเมียเก็บหรือนางบำเรอของชาวดัตช์ ซึ่งก็เป็นชีวิตจริงของ ไญ อนโตโซโร๊ะ มิงเก ยกย่องเธอมาก "...ในโลกนี้ มีผู้หญิงโดดเด่นเป็นเอกสตรีอยู่มากมาย ไญ อนโตโซโร๊ะ คือคนหนึ่ง

ผู้อบรมสั่งสอน ผู้ค้ำจุนความคิดอ่าน และเป็นคำตอบว่าทำไมมิงเกจึงต้องมีผู้หญิงอยู่ด้วยเสมอ (โปรดอ่าน คริส โทกวิลท์.บทสัมภาษณ์ปราโมทย์ อนันตา สุวีริยา.2549:38-39)

⁴ ปราโมทย์ให้สัมภาษณ์ว่า ไญ อนโตโซโร๊ะเป็นตัวละครในจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อปลุกปลอบขวัญและกำลังใจเพื่อนร่วมคุกที่ประสบชะตากรรมอันเลวร้าย โดยใช้บุคลิกภาพอันเข้มแข็งของไญ อนโตโซโร๊ะที่ยืนหยัดต่อสู้กับความอยุติธรรมของระบอบอาณานิคม แต่เพียงลำพังเป็นตัวอย่างที่สร้างขวัญและกำลังใจแก่กลุ่มนักโทษ มีนักวิจารณ์บางท่านกล่าวว่า ไญ อนโตโซโร๊ะคือตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของนวนิยายจตุรภาค (คริส โทกวิลท์:36)

ที่ผมได้ค้นพบ...” (แผ่นดินของชีวิต: 96) ไญ อนโตโซโรหะ มีภาพลักษณ์ที่เป็นสตรีพื้นเมือง แต่งกายตามจารีต เรียบหรู โบราณสดใส รอยยิ้มอย่าง...ยังสะสวย และสาว ผิวพรรณเหมือนกลางสาด (แผ่นดินของชีวิต :42) มีความเป็นตัวของตัวเองไม่ต่างจากหญิงยุโรป (แผ่นดินของ: 43) บุคลิกภาพของไญ อนโตโซโรหะ สร้างความสุขใจแลตราตรึงใจมิงเก มิงเกอร์สีกว่า “...คล้ายใครคนหนึ่งที่ผมเคยรู้จักดี รู้จักมานาน ทว่าลึกลับไปสนิท ดังกับนางเป็นผู้ให้กำเนิดผม และสนิทยิ่งกว่าแม่...” (แผ่นดินของชีวิต :45)

บทบาทในฐานะผู้บริหารบริษัทแบบยุโรป ที่มีกิจการใหญ่โต ไม่เคยผ่านการศึกษาระดับใด ๆ มาก่อน แต่เรียนรู้ด้วยตนเองจากข้อเสนอแนะของสามีชาวดัทช์ มีความรู้ในเรื่องวรรณกรรม ภาษา หลักการบริหารจัดการ มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถพัฒนาตนเอง ถือมันในศักดิ์ศรี พึ่งตนเอง และ “มีความรู้ ความสามารถมากกว่าผู้หญิงยุโรปทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะพวกเลือดผสม (แผ่นดินของชีวิต:117)

บุคลิกภาพของไญ คือ Working Woman หรือ ผู้บริหารหญิงโดยทั่วไป ซึ่งเป็นภาพที่ปกติในปัจจุบัน แต่บุคลิกภาพเช่นนี้ในช่วงยุคสมัยอาณานิคมที่สตรีชาวชาวส่วนใหญ่ต้องเป็นช่างเท้าหลัง อยู่ใต้อำนาจของสามีซึ่งสามารถมีภรรยาได้หลายคน โดยเฉพาะเป็นผู้ปกครองในระบอบศักดินาหรือคหบดีชั้นสูง (เอลซา ไชนูดิน. 2523:125-126) บทบาทของ ไญ ช่างฝึกหัดทะเลาะอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว ปรามเขียนนวนิยายเรื่องนี้ในขณะที่ถูกจำคุกที่เกาะบูรูในสมัยของเผด็จการซูฮาร์โต อาจเป็นนัยยะที่ผู้เขียนมีไปถึงขบวนการต่อสู้เรียกร้องสิทธิสตรี รวมถึงสารส่งไปยังสตรีอินโดนีเซีย ในเรื่องความเชื่อมั่นในศักยภาพและความเข้มแข็งของ

พวกตน ในช่วงทศวรรษที่ 70

ถ้าจะวิเคราะห์ว่าบุคลิกภาพของ ไญ บางส่วนมาจากแม่ของปราม ก็อาจเป็นไปได้ เนื่องจากประวัติของปราม มีมารดาเป็นนักต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิสตรี และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดปรามมาก (ภักวดี วีระภาสพงษ์ .2543 :1)

อย่างไรก็ตาม ไญ อนโตโซโรหะ คือ ตัวละครสตรี คนสำคัญในเรื่องที่เป็นทั้งผู้สร้างแรงบันดาลใจ เป็นที่รักเคารพ ที่ปรึกษา ให้กำลังใจร่วมต่อสู้ และผจญชะตากรรมกับมิงเก ทั้งเรื่องส่วนตัวและผลกระทบจากบริบททางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด ดุจดั่งวีรสตรีนักชาตินิยมในช่วงเริ่มแรก

สุภาพสตรีคนสำคัญอีกคนในนวนิยาย คือ มารดาของมิงเก ภาพลักษณ์ของมารดามิงเก ที่ปรามใช้คำว่า มุนดา คือ สตรีชาวพื้นเมืองอย่างแท้จริงใช้ชีวิตในระบอบจารีต มีโลกทัศน์ วิถีชีวิตในระบอบจารีต แต่ผู้เขียนกลับคิดไปว่าแต่ละฉากที่นางปรากฏกายออกมา ช่างเป็นโลกที่อ่อนหวาน เอื้ออาทร เต็มไปด้วยความรัก ความรักอันป็นสากลระหว่างมารดากับบุตรชาย ดังเช่น “...ผมเคาะประตูซ้ำ ๆ ...เปิดประตูเดินเข้าไป แม่นั่งหิวผมอยู่หน้ากระຈก ตะเกียงน้ำมันทรงสูงข้างตัวนาง

“แม่ครับ ยกโทษให้ผมด้วย” ผมพูดเสียงแหบแห้ง คุณเข่าลงจูบที่เข่านาง ไม่รู้ว่าทำไมหัวใจพลุ่งพล่านไปด้วยความคิดถึงแม่อย่างนี้

“ในที่สุด ลูกก็ได้กลับบ้าน กุส ขอบคุณพระเจ้า ที่ลูกปลอดภัยดี” นางเซยคางผมขึ้นจ้องมองโบหน้าราวผมเป็นเด็กอายุสิบสี่ น้ำเสียงอ่อนโยนรักใคร่ของนางจับใจผม น้ำตาเริ่มขึ้นกบตา นี่คือแม่ของผม แม่ของผมผู้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง...” (แผ่นดินของชีวิต:158)

เป็นฉากหนึ่งในนวนิยายที่ทำให้ผู้เขียน

บทความนี้ทั้งนี้ ท่วมทับด้วยความประทับใจใน
สายสัมพันธ์

แต่ฉากที่อธิบายถึงบุคลิกภาพความรู้สึก
ของแม่ที่มีต่อมิงเก ที่ถือว่าเป็นฉากที่จับใจมาก
ที่สุด คือฉากที่แม่แต่งตัวให้มิงเกในวันวิวาห์ของ
บุตรชายให้เหมือนเทพบุตรและงามสง่าดูจ
อัศวินชาวชวา (แผ่นดินของชีวิต. :374-382)
ปรัมบรรยายรายละเอียดตั้งแต่ขั้นตอนการ
แต่งตัวตามธรรมเนียมของชาวชวา ทั้งเครื่อง
ประดับ อาภรณ์ เครื่องประทีน เครื่องหอม การ
ร้อยเรียงบุปผา

“...แม่คุณเข้าลงข้างหน้าผม คล้องมาลัยที่
ร้อยจากดอกมะลิ นางสะอื้น จากนั้นนางก็วาง
เฟืองดอกไม้เส้นเล็ก ๆ ลงในมือทั้งสองข้าง แม่
ไม่พูด แต่ใช้มือของแม่จับนิ้วของผม ให้กำเฟือง
ดอกไม้ทีละนิ้ว ๆ นางจูบหน้าผากผมที่อยู่ภาย
ใต้ขอบโค้งของหมวกปลิงกน เสียงสะอื้นของ
นางยิ่งดังสะท้าน ผมรู้สึกถึงน้ำตาแม่ที่หยดรด
สองแก้ม ทันใดนั้นผมก็เริ่มร้องให้เช่นกัน...”
(แผ่นดินของชีวิต:381) ฉากแต่งตัวไปจบที่นาง
ใช้ชายเสื้อเกอบายาเช็ดน้ำตาแห่งความตื่นตัน
ให้ลูกชาย ท่ามกลางเสียงสะอื้นของนาง
และที่สำคัญ แนวคิดที่สะท้อนอยู่ในบทสนทนา
ระหว่างมารดา กับมิงเก แม้จะสะท้อนสงคราม
เป็นจารีตนิยมของสตรีชาวพื้นเมืองก็ตาม แต่ก็
มีแนวคิดสำคัญอันหลากหลายแทรกอยู่ ตั้งแต่
แนวคิดชาตินิยม “...ถ้าลูกยังเป็นคนชวา ลูก
ย่อมสามารถเขียนเป็นภาษาชวาได้เสมอ ลูก
เขียนเป็นภาษาดัตช์ เพราะลูกไม่อยากจะ
เป็นคนชวา แล้วลูกเขียนให้คนดัตช์อ่าน ทำไมลูกจึง
ยกย่องคนพวกนั้นนัก? พวกมันตีมิกันจากแผ่นดิน
ชาวชวา ลูกไม่ได้ตีมิกันจากแผ่นดินดัตช์สัก
หน่อย...” (แผ่นดินของชีวิต:376) สะท้อนความ
รู้สึกการต่อต้านการครอบครองของดัตช์และ

การกอบโกยทรัพยากรจากแผ่นดินของตนเอง
รวมทั้งการยืนยันในอัตลักษณ์ด้านภาษาของ
ตนเอง

ความคิดที่สำคัญอีกประการคือ ปรัชญา
ชีวิตอันสั่งสมจากประสบการณ์มีรากเหง้า จาก
บรรพบุรุษ ในเรื่องคุณสมบัติห้าประการของ
อัศวินแห่งชวา อันได้แก่ บ้าน ผู้หญิง ม้า นก
และกรีซ (แผ่นดินของชีวิต :379)

ความคิดและบทบาทของนางอาจจะเป็น
เสียงสะท้อนในเบื้องลึกของปรัม ในเรื่องการ
คงตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนไว้ในบริบทของ
ระบอบอาณานิคมของดัตช์ แม้ว่าในบาง
อารมณ์ มุมมองของปรัม ผ่านความคิดของมิง
เก จะต่อต้านลักษณะจารีตที่ล้าหลังอยู่หลาย
เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการคลานเข้าเข้าไปหาบูปาดิ
ซึ่งเป็นบิดาของตนเองว่า “เป็นชนบทรอบ
ที่เหยียดหยามอนุชน” (แผ่นดินของชีวิต : 152)
หรือ “การหมอบกราบ” คือ การยกย่องเชิดชู
บรรพบุรุษและผู้ทรงอำนาจโดยเหยียบย่ำและ
ลดค่าตนเอง (แผ่นดินของชีวิต :153)

ปรัมใช้เสียงเรียกร้องให้ดำรงอัตลักษณ์
ของตนเองไว้ผ่านถ้อยคำอบรมสั่งสอนของ
มารดามิงเกไว้ แต่ปรัมก็ยังตั้งข้อรังเกียจสำหรับ
จารีตที่ลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
แนวคิดแห่งความเป็นมนุษย์นิยมของปรัม
สะท้อนอยู่ทั่วไป ทั้งมุมมองที่มีต่อญู หรือต่อ
คนชั้นล่างเช่นโสเภณีชาวญี่ปุ่น รวมถึงการ
ปฏิเสธไม่ยอมเข้าไปสู่ระบบการปกครองแบบ
จารีตหรือระบบราชการ (แผ่นดินของชีวิต : 159)
สตรีคนสำคัญอีกท่านหนึ่งในนวนิยาย คือ ครู
แมกดา ปีเตอร์ส ครู สตรีโสด ชาวดัตช์ผู้สอน
วิชาภาษาและวรรณคดีดัตช์ที่โรงเรียน เอช.
บี.เอส.สุราบายา ผู้มีวิธีการสอนที่กระตุ้นให้
นักเรียนนำเสนอหัวข้อประเด็นต่าง ๆ เพื่อ

แสดงให้เห็นสถานการณ์หรือจุดยืนทางความคิด ในฐานะที่นางเป็นพวก ราดิกัล ในขบวนการ หมู่เกาะชาวอินดีสเพื่อชาวอินดีส เชื่อว่าชาวอินดีสต้องเท่าเทียมกับชาวดัทช์ เป็นผู้เติมไฟแนวคิดชาตินิยมแก่มิงเกทั้งรัฐและไม่รัฐ เป็นบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นแนวคิดการ แสดงออกทางความคิดของมิงเก ความคิดการกระทำของครูแมกดา ปีเตอร์ส ทำให้เธอต้อง ถูกไล่ออกจากโรงเรียน และถูกเนรเทศออกจากอินดีสในที่สุด ถ้อยคำที่มิงเกเอ่ยถึงคุณครูอัน เป็นการแสดงถึงความรักความเคารพปรากฏอยู่ ทั่ว ๆ ไป เช่น “...คุณครูแมกดา ปีเตอร์ส สอนเรามีทั้งมลายในโหราศาสตร์...” (แผ่นดินของชีวิต :24) “...มิส แมกดา ปีเตอร์ส คุณครูของ ผมสอนไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมาจากการเรียนรู้ ... และจากการปฏิบัติ ...” (แผ่นดินของชีวิต :174) ในทุก ๆ บทสนทนาที่มิงเกต้องใช้ทักษะ ด้านภูมิปัญญาและความรู้ทั้งด้านวรรณกรรม หรือปรัชญาด้านต่าง ๆ จะต้องเอ่ยชื่อของคุณครูแมกดา ปีเตอร์ส อันแสดงให้เห็นอิทธิพล ทั้งด้านความคิดและการดำรงตนของมิงเก ความสัมพันธ์ระหว่างครูแมกดา ปีเตอร์ส กับมิงเก มีความลึกซึ้งและซับซ้อนมากกว่าความเป็นคุณครูและศิษย์รัก ดังปรากฏปฏิกริยาต่อกันในหน้า 267 รวมทั้งความหึงหวงที่แอนเนลีส คนรักของมิงเก แสดงออกต่อครูแมกดา ปีเตอร์ส (แผ่นดินของชีวิต:282)

ครูแมกดา ปีเตอร์ส ผู้ค้นพบพรสวรรค์ด้านภาษา และวรรณคดี ในตัวมิงเก รวมทั้งเป็นผู้ปลุกฝังแนวคิดอุดมคติให้ ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่การเกิดขึ้นของขบวนการชาตินิยมของผู้นำคนนี้ในที่สุด

ตัวละครสตรีคนสำคัญอีกท่านหนึ่ง คือแอนเนลีส เมลเลมา บุตรสาวของ ไญ

อนโตโซโรหีในฐานะคนรักของมิงเก ความสัมพันธ์ของคนทั้งสองทำให้เนื้อเรื่องดูโรแมนติกและ สวยงาม ปรามบรยายความงดงามของเธอ “... ผิวขาวสะอาด งามแซมซ้อย เธอมีวงหน้าแบบยุโรป เรือนผมและดวงตาแบบชาวพื้นเมือง ... มีเพียงหล่อนสามารถเทียบทันราชินี หล่อนยังดีบริศมีของพระนางด้วยซ้ำ ...” (แผ่นดินของชีวิต: 37)

และในฐานะตัวละครที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอเปราะบางที่สุด ในสถานะตัวละครที่ถูกกระทำ ทั้งจากคนใกล้ชิด พ่อ พี่ชาย และถูกกระทำจากระบบการปกครองแบบอาณานิคม โดยระบบกฎหมายที่อยู่ศีลธรรม ที่ต้องพรากเธอจากมิงเก ในตอนท้ายของเรื่องกลับไปอยู่เนเธอร์แลนด์ตามคำสั่งของศาล

บุคลิกภาพของแอนเนลีส ตรงกันข้ามกับสตรีทั้ง 3 ท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว เธอดู อ่อนหวาน อ่อนแอ เป็นเหยื่อของระบบ ทั้งความอยู่ศีลธรรม เรื่องเพศ ศักดิ์ศรีของสตรี และถูกรังแกจากหลักกฎหมายที่ขาดหลักมนุษยธรรม อย่างไรก็ตามเรื่องราวของเธอก็เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ชาวพื้นเมืองเริ่มลุกขึ้นมาต่อต้านกับอำนาจรัฐของดัทช์ แม้ว่าในเรื่องแผ่นดินของชีวิต การลุกฮือของคนพื้นเมืองจะยังขาดการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการ และมีอุดมการณ์ต่อสู้เพื่อเอกราชอย่างชัดเจน แต่ก็ถือว่าเป็นช่วงก่อตัวของการขบวนการต่อสู้ของคนพื้นเมืองต่อระบอบการปกครองแบบอาณานิคม

บทบาทของสตรีทั้ง 4 ท่านที่ปรามเล่าเรื่องผ่านความสัมพันธ์กับมิงเก ตัวละครเอก เป็นเรื่องของความรัก อุดมคติ การวิพากษ์วิจารณ์ระบอบการปกครองอาณานิคม รวมทั้งการยกย่องเชิดชูบทบาทของสตรีในฐานะมารดรผู้ให้กำเนิด บทบาทของสตรีในฐานะผู้มีจิตใจเข้ม

แข็งต่อสู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองในโลกที่ยุติธรรม บทบาทของสตรีในฐานะผู้สร้างแรงบันดาลใจในการแสวงหาความรู้ และการกำหนดทำที่ต่อชีวิต และบทบาทของสตรีในฐานะหญิงอันเป็นที่รักดวงใจ

ด้วยมุมมองของปราม ผ่านความคิดของมิงเก ผู้หญิงในแผ่นดินของชีวิต แต่ละคน มีวิถีชีวิตของตนเอง มีความคิดของตนเอง หลายคนมีความคิดกว้างไกล เช่น ซาราห์และมีเรียบบุตรสาวของรองผู้ว่าราชการชาวดัทช์แห่งสุราบายา ผู้เห็นด้วยกับ “ทฤษฎีประสานสัมพันธ์” เป็นการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองชาวดัทช์กับชาวพื้นเมืองที่มีการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและพัฒนาหมู่เกาะอินดีส (แผ่นดินของชีวิต : 181, 233-234) แม้กระทั่งบทบาทของโสเภณีชาวญี่ปุ่นที่ดูไม่น่าจะสลักสำคัญแต่อย่างไรก็ตามก็ให้พื้นที่อธิบายความเป็นมาเป็นไปของชีวิตเธอในบทที่ 10 ยาว 8 หน้ากระดาษ ทำให้เห็นว่าชีวิตของเธอเสมือนเป็นสินค้า ต้องดิ้นรนเพื่อไม่ให้ถูกทำร้าย และมีโรคภัยในตัวเอง เป็นชีวิตที่มีดมน น่าสงสาร

ทุกชีวิตที่นำมาเรียงร้อยในนวนิยายมีที่มาที่ไป มีเหตุผลในการกระทำของตนเอง ไม่มีใครมีด้านสว่างหรือด้านมืดเพียงด้านเดียว

สัญลักษณ์ความเชื่อตามแนวจารีต/วิทยาศาสตร์ กับความหมายบางอย่างในวรรณกรรม

ในช่วงแรกของนวนิยาย มิงเกได้กล่าวยกย่องความสำคัญของวิทยาศาสตร์ เพราะ “...วิทยาการเหล่านี้เปรียบเหมือนพรวิเศษที่ประสิทธิภาพแก่ผมด้วยความงามเกินบรรยาย...” (แผ่นดินของชีวิต :26) “...ผมเชื่อมั่นในความรู้ทางวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญามากกว่า...” (แผ่นดินของชีวิต : 30) “...ทำให้บุคลิกของผมแตกต่างไปจากชาวบ้านสามัญชนของประเทศตนเอง บุคลิกภาพนี้ขัดต่อความเป็นคนชวาหรือไม่ผมไม่ทราบ...” (แผ่นดินของชีวิต :26-27)

ข้อความดังกล่าวพูดถึงความเชื่อมั่นของมิงเกต่อแนวทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นหลักการแห่งเหตุผลพิสูจน์ได้ รวมทั้งนวัตกรรมใหม่ๆ ที่นำมาทศจรรยใจ แต่ถ้าศึกษาให้ลึกลงไปแล้วมิงเกไม่ได้มีศรัทธาแต่แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากยังปรากฏแนวคิดของเขาที่เป็นสัญลักษณ์ของระบบความเชื่อตามแนวทางจารีตที่มิงเกกล่าวอ้างถึงความศรัทธา ซึ่งเป็นแนวคิด ความเชื่อในระบบจารีตของชวาโดยเฉพาะจากจารีตวายัง⁵ เช่น “...ข้าวครวจากยุโรปและอเมริกานำพาคำรำลือถึงการค้น

⁵ วายังเป็นละครหุ่นเงาของชวา เนื้อหาหลักนำมาจากมหากาพย์มหาภารตะ และรามายณะของอินเดีย เป็นเทวดานานทางศาสนาที่ได้รับกันทั่วไปในสังคมชวา วายังเป็นเหมือนระบบทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ ให้คำอธิบายในเรื่องจักรวาล การกำหนดทำที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าวายังเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมด้านความเชื่อของคนชวา (โปรดอ่าน เบนเนดิกต์ แอนเดอรัลสัน เทวดานานและขนัตติธรรมของชาวชวา.2538)

พบครั้งล่าสุด ความพิเศษนั้นเทียบเท่าได้กับ คาถาอาคมของเทพเจ้าและบรรพบุรุษของผม ในละครหุ่น

ว้าย (แผ่นดินของชีวิต : 27) กับการชื่นชมพลังน้ำเสียงของไญ อนโตโรโซะห์ที่มีอำนาจดุจกระแสน้ำที่ดังมาจากทรวงอกของพระ ในละครหุ่นว้าย (แผ่นดินของชีวิต :61) มิงเกอ่ยอ้างนามของพระหรือตัวละครสำคัญในละครหุ่นว้ายด้วยน้ำเสียงแห่งศรัทธา เชื่อมั่น เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่ว่าหุ่น

อย่างไรก็ตามละครหุ่นว้ายเป็นจารีตความเชื่อสะท้อนถึงสังคมที่ถูกจัดวางอยู่ในระบบระเบียบ และตำแหน่งแห่งที่อันซับซ้อน แสดงว่าสังคมชาวเป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น มีความไม่เท่าเทียมกัน แต่ละชนชั้นมีหน้าที่ของตนเองตาม โครงสร้างสังคมแบบจารีตอันเป็นผลมาจากอิทธิพลของเทวดานานที่เป็นสาระ

และจารีตของเทวดานานว้าย(เบเนดิกต์ แอนเดอสัน.2548:3-5) ถึงกระนั้นก็ตามมิงเก็ก็ไม่ได้ยอมรับจารีตเรื่องการแบ่งชนชั้น และการยอมรับสถานภาพของคนอย่างเคร่งครัด ดังจะเห็นได้จากความคิดและปฏิกิริยาขณะถูกนำตัวเข้าพบบูปาดี้ ซึ่งเป็นบิดาของตนเอง

มิงเก็ต่อต้านพิธีการคลาน หมอบกราบตามจารีตแบบชาว (แผ่นดินของชีวิต : 151-157) ดังนั้นด้วยความรู้สึกศรัทธาในพลังความเชื่อทางจารีตและแนวคิดสมัยใหม่ตามหลักเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ รวมทั้งแนวคิดมนุษยนิยม มิงเก็เป็นตัวละครที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน มีความขัดแย้งในตัวเองอย่างสูง

วงมโหรีกามาเอลัน กับความหมายการต่อสู้ของชาวเวา

วงมโหรีปรากฏในฉากแรกในพิธีฉลองรับตำแหน่งบูปาดี้ของบิดามิงเก็ ตลอดพิธีการจะมีเสียงมโหรีกามาเอลันบรรเลงคลอไปตลอดงาน และจะยิ่งชัดเจนยามที่มิงเก็สะดุ้งตื่นจากภวังค์ครุ่นคิด กลับมาสู่โลกความเป็นจริงในงานพิธีดังกล่าว เสมือนจะย้ำความศักดิ์สิทธิ์แห่งพิธี (แผ่นดินของชีวิต : 164-169) แต่ความหมายของวงมโหรีกามาเอลันมีนัยยะพิเศษทางการเมือง เนื้อหาจดหมายของ มิเรียม เดอ ลา คริวซ์ ที่เขียนมาให้ มิงเก็ นอกจากจะอธิบายความงดงาม ความไพเราะของมันแล้ว ยังบอกคุณลักษณะพิเศษของเครื่องดนตรีชวาชนิดนี้ว่าเครื่องดนตรีเอก คือ ฆ้อง เครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ต้องคอยขานรับเสียงฆ้อง ฆ้องในที่นี้หมายถึงการมีผู้นำพื้นเมืองที่เข้มแข็งในการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมจากต่างชาติให้แก่ชาวอาณานิคมอินดีสทั้งหมด ดัชนีครอบครอง ดิน

แดนแห่งนี้มีหลายศตวรรษแล้ว แต่ชาวชวา ยังไม่มีฮ่องหรือผู้นำ พร้อมทั้งข้อความในจดหมาย ยังอวยพรให้ มิงเก เลือกลงทางสู่ความเป็น ผู้นำประชาชนผู้ยิ่งใหญ่ในฐานะผู้กอบกู้ และ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง (แผ่นดินของชีวิต : 233-238)

ปรัมใช้วงมโหรีกาเมอลันแทนสัญลักษณ์ การต่อสู้เพื่อเอกราชของชาวอินโดนีเซีย แต่ กลับเลือกใช้ตัวละครชาวดัตช์เป็นผู้สื่อสาร ข้อความนี้ให้แก่ มิงเก เสมือนปรัมกำลังบอก ผู้อ่านว่าชวามีแต่ผู้นำในระบบจารีตที่ไม่มี ศักดิ์ศรี คอยเป็นผู้รับใช้บริษัทอีสต์อินดีสของ ดัตช์ นำมาสู่ความตกต่ำของของชาวพื้นเมือง คนที่กลับเห็นใจในชะตากรรมของพลเมืองชวา กลับเป็นนักคิด นักเขียนชาวดัตช์ หรือปัญญาชน ที่มีแนวคิดก้าวหน้า เช่น มุลตาตุลี, โดมิน บารอน ฟอน เฮอเวล และรูร์ดาฟาน ไอซิงกา คนเหล่านี้เรียกร้องให้รัฐบาลดัตช์ปฏิบัติต่อคน พื้นเมือง ในระบอบอาณานิคมของตนให้เหมาะสม แต่สิ่งสำคัญที่สุดชาวชวาต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ ด้วยตนเอง โดยมีผู้นำที่เข้มแข็งของตนเอง

ประวัติศาสตร์ในนวนิยาย และนวนิยายใน ประวัติศาสตร์

ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงเวลา สำคัญของประวัติศาสตร์ชวา เนื่องจากดัตช์เริ่ม นำเอานโยบายระบบและหลักการบริหารที่เน้น การสร้างอาณานิคมในชวา นโยบายนี้ได้รับการ ย้ำเน้นมากในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งดัตช์จะขยายอิทธิพลเพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งมิติ ด้านวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจเหนือสังคม ชวา โดยเฉพาะในบริเวณชวาภาคกลาง บริษัท ได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการติดต่อสัมพันธ์

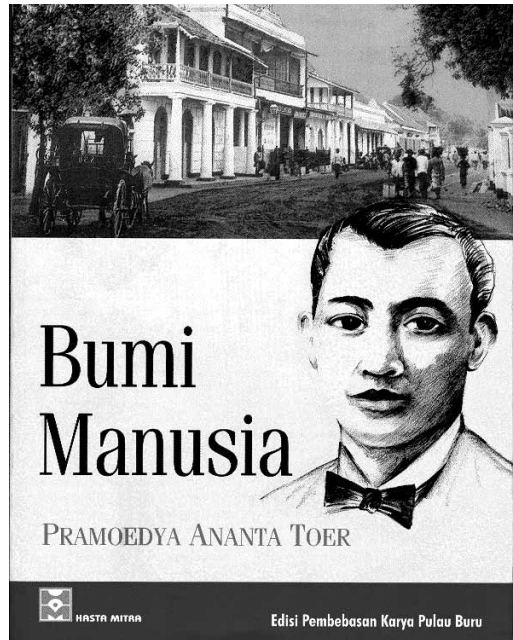
ระหว่างชาวพื้นเมืองกับเจ้าหน้าที่ของตน โดย ผ่านกลไกการบริหารงานของชนชั้นนำชวาอีก ทอดหนึ่ง (กวอดล ทรงประเสริฐ.2547:101) หลังจากสงครามชวาลิ้นสุดลง ดินแดนทั้งหมดบน เกาะชวาก็ถูกควบคุมโดยบริษัทอีสต์อินดีสตะวันออก ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลอาณานิคมอย่าง ชัดเจนขึ้น

ใน ค.ศ 1820 ดัตช์ประกาศใช้กฎหมายที่ กำหนดสถานภาพและบทบาทของบรูปาตีเป็น ครั้งแรก บรูปาตีจะมีฐานะเป็นที่ปรึกษาลับของ ผู้แทนข้าหลวงใหญ่ (The Confidential Advisers of The Resident) ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้ว อำนาจทางการปกครอง ของพวกบรูปาตีถูก ลิดรอนไปจนหมดแล้ว มีสถานภาพและบทบาท ในฐานะลูกน้องของผู้แทนข้าหลวงใหญ่ และมัก ถูกดูถูกเหยียดหยามจากข้าราชการชาวดัตช์ ขณะเดียวกันพวกบรูปาตีก็อาศัยอิทธิพลและ เกียรติยศที่ยังหลงเหลือในหมู่ชาวบ้านตักตวง ผลประโยชน์ให้ตนเองเท่าที่จะทำได้ในสถาน ภาณดังกล่าว (กวอดล ทรงประเสริฐ :128)

หลังจากสงครามชวา (1825-1830) ดิน แดนรอบนอกของเมืองที่เรียกว่า จ.มันจารานา การรา อิทธิพลของชนชั้นสูง และอิทธิพลของ ชุนนางในราชสำนักสิ้นสุด ดัตช์จะคัดเลือกชาว พื้นเมืองที่ไม่เคยมีสายสัมพันธ์กับราชสำนัก และจงรักภักดีต่อดัตช์ มาเป็นผู้ปกครองและผู้ บริหารปกครองดินแดนดังกล่าว บุคคลดังกล่าว เป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของดัตช์หรือบรู ปาตียุคใหม่ เป็นพวกที่คำนึงถึงผลประโยชน์ ส่วนตัว เอาใจและทำตนให้เป็นที่โปรดปราน รัฐบาลอาณานิคมมากที่สุด บรูปาตียุคใหม่ไม่ ต้องกังวลต่อระบบอุปถัมภ์ดั้งเดิมกับราชสำนัก และเพื่อป้องกัน ไม่ให้บรูปาตีเป็นแกนหลัก ใน การต่อต้านดัตช์ ดังเช่นชนชั้นนำหรือปรียายียุค

เก่าที่ใกล้ชิดกับราชสำนัก ในที่สุดบรูปาตียุคใหม่ ก็อยู่ภายใต้อิทธิพลด้านวัฒนธรรมของดัตช์ เช่นการใช้ภาษามลายูแทนภาษาชวาในการบริหารงานในอาณานิคม รวมทั้งบรูปาตีก็พยายามเลียนแบบกิจกรรมายาทตามแบบชาว ดัตช์ (ภูวดล ทรงประเสริฐ :161)

ในช่วงทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีความเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ทั้งในด้าน โครงสร้าง นโยบาย มาตรการต่างๆ ในอาณานิคม และเกิดระบบใหม่ที่เรียกว่า “ระบบวัฒนธรรม เพื่อการเพาะปลูก” ของข้าหลวง โยฮัน แวน เดน บอสซ์ เป็นสมัยเริ่มต้นการบริหารอาณานิคม ที่เน้นประสิทธิภาพเป็นหลัก เป็นช่วงที่บรูปาตี สามารถดึงเกียรติยศและอำนาจของพวกตน กลับคืนมาได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ระบบ วัฒนธรรมสร้างผลกระทบทางสังคมที่สำคัญทำ ให้บรูปาตีกลายเป็นเครื่องมือของระบอบ อาณานิคม โดยถูกดึงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ ระบอบการปกครอง โดยหยิบยื่นอภิสิทธิ์ และ เกียรติยศ ชื่อเสียง แต่ถูกจำกัดอำนาจ ทำตัว เหมือนน้องเล็ก (Younger Brothers) ของ ตัวแทนข้าหลวงแต่ละคน คนที่สามารถควบคุม กลไกในการปกครองระดับท้องถิ่นได้หมดคือ ผู้ บังคับบัญชาชาวดัตช์ ขณะเดียวกันรัฐบาล อาณานิคมก็พยายามกีดกันไม่ให้บรูปาตีใกล้ชิด กับประชาชนในท้องถิ่นมากเกินไป อาจมีการ

แต่งตั้งคนต่างถิ่นมาเป็นบรูปาตี โดยหลักการ แล้วบรูปาตีมีการสืบทอดโดยสายเลือด แต่ ทายาทต้องผ่านการพิสูจน์ว่ามีความสามารถ และจงรักภักดีต่อรัฐบาลอาณานิคม (ภูวดล ทรงประเสริฐ : 134)

ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างวัฒนธรรมใหม่ของ พวกบรูปาตี หรือชนชั้นนำใหม่ที่เรียกว่าปรีายายี ที่ไม่มีสายสัมพันธ์กับราชสำนักเดิม ดังเช่น ปรีายายีรุ่นก่อน วัฒนธรรมใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นจะ มีความซับซ้อนประณีต⁶ เพื่อให้แตกต่างจาก

⁶การสร้างวัฒนธรรมใหม่หรือรูปแบบของวัฒนธรรมใหม่ที่ปรากฏใน “แผ่นดินของชีวิต”ของบรูปาตี เพื่อให้แตกต่าง จากชีวิตชาวชนบท ปรากฏในฉากฉลองตำแหน่งบรูปาตีของบิดา มิงเก นอกจากวงมโหรีกาเมอลันที่นับว่าเป็น วัฒนธรรมของชาวอย่างแท้จริงแล้ว การจัดเตรียมสถานที่ การแต่งกาย และรายละเอียดของพิธีการต่างๆ ดูเหมือน จะเป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา เพราะผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวกลับเป็นชาวต่างชาติ ที่ชื่อ มร.นิคโกโล โมเรโน มีเสียงป่นเป็งวิจารณ์จากมิงเก ว่า แม้ว่าชุดที่ตนเองใส่เข้าร่วมพิธีดูเสมือนเป็นชุดประจำชาติชาวแท้งๆ แต่ ถ้าหากพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วชุดดังกล่าวมีลักษณะแบบยุโรป ตั้งแต่ลักษณะของตัวเสื้อ ปก ผ้าพันคอ แม้กระทั่ง ผ้า รวมทั้งช่างที่ไช้ตัดเย็บก็เป็นของยุโรป ยกเว้นผ้าบาติกที่ใส่อยู่ที่เป็นของชาวแท้ง นอกจากนี้ยังใช้ชาวต่างชาติ เป็นผู้รับผิดชอบในการตกแต่งสถานที่ เวทีซึ่งประดับด้วยรูปวาดของพระราชินีวิลเฮลมินาของเนเธอร์แลนด์ รวม

ชีวิตชาวบ้าน เป็นผลมาจากการรับโลกทัศน์ ความเชื่อใหม่ ๆ และระเบียบวินัยแบบตะวันตก โลกทัศน์ของบรูปาตีก็จะแยกออกจากประชาชน บทบาทฐานะผู้นำชุมชนตามแบบจารีต ประเพณีก็หมดไป กลายเป็นผู้มีสายสัมพันธ์อันดีกับอาณานิคมแทน และเกิดการแบ่งแยกขั้วกันอย่างชัดเจนระหว่างพวกบรูปาตี หรือปรียายี รุ่นใหม่ กับผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นที่เข้าใจ ความรู้สึกและความต้องการของพลเมืองทั่วไป ความขัดแย้งนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่ว เกาะชวาใน กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 (ภูวดล ทรงประเสริฐ : 175)

ในการปฏิวัติในเนเธอร์แลนด์ ช่วงกลาง คริสต์ศตวรรษที่ 19 พวกเสรีนิยมเรียกร้องให้รัฐบาลดัทช์ ปรับปรุงระบบวัฒนธรรม โดยยกเลิก ระบบการเกณฑ์แรงงานภาคบังคับ รวมถึง ระบบการผูกขาด มีการตีแผ่เรื่องความเลวร้าย ของระบบวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงใน เนเธอร์แลนด์ส่งผลต่อชวา ในช่วงทศวรรษ 1860 รัฐบาลอาณานิคมเริ่มลดอำนาจ บทบาท ของผู้ใหญ่บ้านชาวพื้นเมือง ข้าราชการพื้นเมือง โดยวางข้อจำกัดการบริการแรงงานที่ชาวบ้าน ต้องทำให้ข้าราชการ ยกเลิกการสมนาคุณ ข้าราชการในรูปที่ดิน การเกณฑ์แรงงานจะ กระทำได้อต่อเมื่อเป็นกิจการสาธารณะเท่านั้น ยกเลิกระบบเปรียนเกอร์ สเต็ลเซล และบทบาท ในการควบคุมดูแลของบรูปาตีในระบบวัฒนธรรม เดิมทั้งหมด นับแต่นั้นมาสิทธิพิเศษของบรูปาตี ก็แทบจะหมดสิ้นไป ยกเว้นอิทธิพลในเชิง นามธรรม ที่ยังเป็นที่ยอมรับของชาวพื้นเมือง (ภูวดล ทรงประเสริฐ :188-189)

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการ เคลื่อนไหวของขบวนการฟื้นฟูศาสนาอิสลาม อันเป็นผลทำให้เกิดการลุกฮือต่อต้านดัทช์ที่บัน เต็น ในปี 1888 ทำให้ดัทช์ตระหนักถึงความโยบาย เกี่ยวกับศาสนาของรัฐบาลอาณานิคมมีส่วน ทำให้อิทธิพลของขบวนการฟื้นฟูศาสนาอิสลาม เติบโตขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการปกครองใน ระบอบอาณานิคมของตน จึงปรับนโยบาย เกี่ยวกับด้านศาสนาใหม่โดยให้ความสำคัญต่อ องค์การทางศาสนาและผู้นำทางศาสนาที่มีมา ตั้งแต่สมัยจารีต ประยุกต์ใช้ประโยชน์จาก องค์การเหล่านั้นในระยะยาวในการปกครอง แบบอาณานิคม รวมทั้งต้องรักษาพันธมิตรกับ พวกปรียายีพื้นเมืองให้เข้มแข็ง

เพื่อลดกระแสอิทธิพลของขบวนการฟื้นฟู ศาสนาอิสลาม ดัทช์ใช้นโยบายกระบวนกรสร้าง ความเป็นตะวันตกขึ้นในเกาะชวา (Process of Westernization in Java) เพื่อดึงพวกปรียายี และคนอื่น ๆ เข้ามาเป็นชนชั้นที่เป็นแขนขาให้ รัฐบาลอาณานิคม รวมทั้งให้คนเหล่านี้เข้ามามี ส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดัทช์ อย่างเต็มที่โดยใช้นโยบายการทุ่มเทงบประมาณ ด้านการศึกษาแบบตะวันตก การจัดตั้งสถาบัน ต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษา ด้าน การเมือง การปกครอง แก่ชาวชวาที่มีคุณสมบัติ (ภูวดล ทรงประเสริฐ : 202-203)

ดัทช์คาดว่ากระบวนกรดังกล่าวจะทำให้ อิทธิพลและความรุนแรงจากขบวนการฟื้นฟู ศาสนาอิสลามลดลง โดยเฉพาะการต่อต้าน ดัทช์และรัฐบาลอาณานิคม ดังนั้นรัฐบาล อาณานิคมไม่เข้าไปแทรกแซงในเรื่องศาสนา

ถึงมีการร้องเพลงชาติดัทช์ ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธีที่เป็นคนพื้นเมืองส่วนใหญ่ร้องไม่ได้ (แผ่นดินของชีวิต : 165-166) ทั้งหมดนั้นจะเป็นเครื่องสะท้อนถึงการสร้างวัฒนธรรมใหม่ ที่ซับซ้อนประณีต และแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป

ส่วนผลพวงในการพัฒนาแบบตะวันตกทำให้เกิดปริยายี่รุ่นใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่พัฒนามาจากครอบครัวบูปาทิที่เคยรักษาผลประโยชน์ให้เจ้าของอาณานิคม สามารถฉกฉวยโอกาสในการศึกษา เพื่อความมั่นคงในสถานภาพ และฐานะ รวมทั้งมีความแปลกแยกตนเองออกจากสังคมส่วนใหญ่⁷

คริสต์ศตวรรษที่ 20 นโยบายของเมืองแม่ที่มีต่ออาณานิคมได้เปลี่ยนแปลงและมีผลต่อทิศทาง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ดัทช์นำเอา “นโยบายจริยธรรม” มาปรับใช้ โดยหลัก

การกว้าง ๆ คือการลดการแสวงหาผลประโยชน์จากชาวพื้นเมือง รวมทั้งการเพิ่มด้านสวัสดิการแก่ชาวอินโดนีเซีย ในช่วงที่เรียกว่า “ยุคแห่งเสรีนิยม” ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 กลุ่มทุนเอกชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในนโยบายที่เกี่ยวกับอาณานิคม กลุ่มทุนเหล่านี้มองว่าถ้าสามารถยกระดับมาตรฐานการครองชีพของชาวอินโดนีเซียให้สูงขึ้นได้ก็จะกลายเป็นตลาดสินค้าที่สำคัญของตน รวมทั้งเป็นแหล่งลงทุน แหล่งวัตถุดิบ รวมทั้งการพัฒนาแรงงานชาวอินโดนีเซียให้กลายเป็น

⁷ เป็นบริบททางประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่น่าสนใจเพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของนวนิยาย “แผ่นดินของชีวิต” เนื่องจากมิงเก ดังละครเอกของเรื่องน่าจะเป็นคนที่อยู่ในช่วงบริบทดังกล่าว ตระกูลของมิงเก โดยเฉพาะคุณตา คุณยายของมิงเกในฐานะที่เคยเป็นชนชั้นปกครองของชาวอินเดียนก่อน แต่ในเนื้อหาของนวนิยายไม่ได้บอกว่าเป็นบูปาทิหรือไม่ แต่ถ้าพิจารณาจากเนื้อหา (แผ่นดินของชีวิต: 18) คุณตา คุณยายของมิงเกต้องเป็นคนมีสายสัมพันธ์ที่ดีมากกับระบอบอาณานิคม เนื่องจากสามารถฝากหลานชาย เข้าเรียนในโรงเรียนไฮสกูลของดัทช์แห่งเมืองสุราบายา มิงเกเป็นชาวพื้นเมืองเพียงคนเดียวที่สามารถเข้าโรงเรียนดังกล่าวได้ เรื่องนี้นับว่าสำคัญต่อตระกูลของมิงเกมาก เนื่องจากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 รัฐบาลอาณานิคมเปิดเจรจาแก้ไขสนธิสัญญากับเจ้าผู้ปกครองดินแดนต่างๆ โดยอำนาจอธิปไตยของดินแดนเหล่านั้นถูกรวมเข้าอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลแห่งอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์โดยเด็ดขาด รัฐบาลอาณานิคมฉกฉวยโอกาสดังกล่าวลดสถานภาพของผู้ปกครองชาวพื้นเมืองที่มาจากพวกปริยายี่ในอดีตให้มีบทบาทน้อยลง โดยการออกกฎหมายใหม่ๆ เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีการศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับการเลื่อนขั้นและตำแหน่งข้าราชการชาวพื้นเมือง สู่ตำแหน่งบริหาร แทนที่จะใช้เกียรติยศ บารมีตามจารีตประเพณี ดังนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ชนชั้นสูงจะรักษาอำนาจอำนาจ บารมีที่ครอบครัวตนเคยได้รับจากดัทช์ จึงจำเป็นต้องผลักดันให้ลูกหลานของตนได้รับการศึกษาแบบตะวันตกอย่างเต็มที่ เพื่อรักษาสถานภาพในการเป็นชนชั้นเป็นขาให้กับระบอบอาณานิคมอย่างเต็มที่ (ภูวาล ทรงประเสริฐ : 218-219) อย่างไรก็ตามการปฏิรูปการศึกษาแบบตะวันตกยังเป็นเรื่องที่ล้มเหลวของรัฐบาลอาณานิคม เพราะว่าในปี 1943 ก่อนที่ซูการ์โนจะประกาศเอกราช มีประชากรอินโดนีเซียเพียง 3.5 % เท่านั้นที่สามารถอ่านออกเขียนได้ (โปรตอ่าน ปรามุเตีย อนันดา ตูร์. นวนิยายพิฆาตอาณานิคม : เมื่อตะวันตกเพรียกหาเครื่องเทศ “มูตาตุลี” เพรียกหาความยุติธรรม. 2549 : 27)

การฉกฉวยโอกาสทางการศึกษาของมิงเกเพื่อรักษาความเป็นชนชั้นนำของตระกูลไว้ทำให้ผู้ได้รับการศึกษารู้สึกแปลกแยกจากสังคมส่วนใหญ่ วิธีคิดของมิงเก จะมีความแตกต่างจากคนชาวอินเดียนทั่วไปซึ่งเป็นการแปลกแยกที่เจ้าตัวยอมรับ (แผ่นดินของชีวิต : 26-27) อันเป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและความคิด (Socialization) จากโรงเรียนตามวัฒนธรรมและ ค่านิยมของดัทช์ ซึ่งต้องการสร้างคนชาวรุ่นใหม่เป็นข้าราชการ หรือบูปาทิรุ่นใหม่ที่เป็นชนชั้นขาให้กับระบอบอาณานิคม แต่มิงเกกลับก้าวข้ามความคิด และวัตถุประสงค์ของตระกูลโดยปฏิเสธการเข้ารับราชการ หรือการรับตำแหน่งบูปาทิ ดังคำพูดที่พูดกับแม่ “...ไม่ครับแม่ ผมไม่อยากจะรับบูปาทิ... ผมอยากเป็นเพียงมนุษย์อิสระ ไม่ต้องรอรับคำสั่ง ไม่ต้องออกคำสั่ง...” (แผ่นดินของชีวิต : 159-160)

แรงงานที่ตอบสนองต่อกิจการสมัยใหม่ได้ ดังนั้นหลักการสำคัญที่กลุ่มทุนเหล่านี้เน้นในนโยบายอาณานิคมยุคใหม่ คือ เรื่องสันติภาพ ความยุติธรรม ความทันสมัย และสวัสดิการ ดังนั้นระบบผลกำไรแบบนักธุรกิจจึงไปกันได้กับหลักการแบบมนุษยธรรม ทำให้ “นโยบายจริยธรรม” จึงถือกำเนิดขึ้น (M.C.Ricklefs. 2001:193-194) นโยบายนี้ถูกประกาศเป็นพระบรมราชโองการและนโยบายอย่างเป็นทางการของดัชชีในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยเน้นในการพัฒนาสำคัญ 3 ประการ คือ การศึกษา

ระบบชลประทาน และการโยกย้ายประชากร นโยบายนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจในอินโดนีเซียอย่างรวดเร็ว บริเวณต่างๆ ทั้งเกาะชวาและหมู่เกาะรอบนอกมีการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว (M.C.Ricklefs :194) นโยบายใหม่ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นอกจากจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแล้วยังมีผลกระทบต่อด้านการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา ในอินโดนีเซียอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การเกิดขบวนการต่อต้านการปกครองแบบอาณานิคมและ

เนื้อหาในนวนิยายปรากฏถึงความคาดหวังจากตระกูล คนรอบข้างว่ามิงเกจะต้องเข้ารับราชการ หรือเป็นนุปาตี ซึ่งการปฏิเสธตำแหน่งดังกล่าวของมิงเกเนื้อหาจากนวนิยายไม่ได้อธิบายที่มาที่ไปอย่างชัดเจนนัก อาจจะเป็นไปได้ว่าอาจเกิดจากพัฒนาด้านความคิดที่ได้รับอิทธิพลจากการศึกษาแบบตะวันตก แรงกระตุ้นจากครูแมกตา ปีเตอร์ส วรรณกรรมและตำราที่เน้นในเรื่องศักดิ์ศรีของชนชาติ สิทธิของคนพื้นเมือง จากประสบการณ์ในชีวิตจริง แรงดลใจจากไญ อนด์โรโซ๊ะห์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านความคิดกับสองพี่น้องตระกูลเดอ ลาคัวร์ซ์กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกตื่นตัวในเรื่องชาตินิยม ซึ่งเริ่มก่อตัวเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การต่อสู้ให้คนพื้นเมืองมีสิทธิเท่าเทียมคนดัตช์

อย่างไรก็ตามถ้าศึกษาประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย หลังจากรัฐบาลดัตช์ประกาศกำหนดสถานภาพและบทบาทหน้าที่นุปาตีตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 เป้าหมายคือพยายามลดอำนาจด้านการปกครองของบุคคลเหล่านี้ลง และให้อยู่ในฐานะของลูกน้องของผู้แทนข้าหลวงใหญ่ แม้ว่าพวกนุปาตีจะสามารถตั้งอำนาจและเกียรติยศของพวกเขาขึ้นมาได้ในระยะสั้นๆ ในช่วงระบบวัฒนธรรมเพื่อการเพาะปลูก แต่หลังจากมีการปฏิรูปหลังจากระบบวัฒนธรรมดัตช์ก็พยายามลดบทบาทของนุปาตี เพื่อให้สังคมชาวสามารถรองรับการขยายตัวของระบบทุนนิยม ภาระการบริหารส่วนภูมิภาคก็จะตกอยู่ในความรับผิดชอบของข้าราชการดัตช์ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 กระนั้นก็ตามบทบาทของนุปาตีที่ปรากฏในประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ไม่น่ายินดีนักสำหรับสายตานักชาตินิยม ในฐานะที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของดัชชี ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของพวกเขาตลอดเวลา พยายามทำตัวเป็นที่โปรดปรานของรัฐบาลอาณานิคมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์จากชาวพื้นเมืองในชนบทโดยใช้บารมีและอิทธิพลในตำแหน่งนุปาตีของตน ดังนั้นในสายตาของมิงเกซึ่งถือว่าเป็นคนหนุ่มที่มีสายตากว้างไกล และตระหนักถึงมวลมนุษยย์ของเขาจึงน่าจะมีความเห็นที่ไม่ดีนักต่อตำแหน่งดังกล่าว อย่างไรก็ตามก็มีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ จากการศึกษาที่รัฐบาลอาณานิคมนำนโยบายระบบการเพาะปลูกมาใช้โดยกลุ่มผู้ปกครองพื้นเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นผู้นำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติแสวงหาผลประโยชน์ สร้างความมั่งคั่งให้กับตนเองจนเกิดความเกลียดชังจากคนพื้นเมืองผู้อยู่ใต้ปกครอง เป็นผลทำให้สถานภาพการเป็นผู้นำของผู้นำเหล่านี้เลือนหลุดและแทบไม่เหลือศักดิ์ศรีในโครงสร้างทางสังคมแบบเดิม เป็นผลให้ลูกหลานของบุคคลเหล่านี้ไม่ต้องการจะสืบตำแหน่งดังกล่าวจากบิดาอีกต่อไป ดังกรณีของมิงเก (ทวีศักดิ์ เผือกสม.2555:181)

ขบวนการปฏิรูปมากมาย

ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เริ่มเกิดการเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมในรูปของสมาคมต่าง ๆ ที่แก้ไขความทุกข์ยากและปัญหาต่าง ๆ ต่อมาค่อยเปลี่ยนเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่มีขอบเขตเพียงในท้องถิ่นกลายเป็นเพื่อชาวอินโดนีเซียทั้งหมด สมาคมต่าง ๆ เริ่มเคลื่อนไหวปลุกจิตสำนึกความเป็นชาติอินโดนีเซียอย่างเปิดเผย และในกระแสของการตั้งสมาคมต่าง ๆ ดังกล่าว มีสมาคมชื่อสมาคมพ่อค้าอิสลาม หรือ ซาเรกัต ดากังอิสลาม มีเป้าหมายเพื่อแข่งขันทางการค้าและต่อต้านชาวจีน ผู้ก่อตั้งสมาคมนี้ได้เลือกมิงเก (อาร์.เอ็ม.ตีร์โต อาดีสุรโย) ซึ่งเป็นปรีชาเยี่ยงที่เพิ่งจะสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนฝึกหัดข้าราชการพลเรือนชาวพื้นเมือง (OSVIA) ขึ้นมาเป็นผู้นำ มิงเกจากวรรณกรรมก็เริ่มก้าวเข้าสู่บทบาทนักชาตินิยมในประวัติศาสตร์ชื่อ อาร์.เอ็ม.ตีร์โต อาดีสุรโย

แต่บทบาทที่ตีร์โต อาดีสุรโย (Tirto adi surjo) ได้รับการยกย่องมากคือบทบาทในฐานะนักหนังสือพิมพ์ หรือ “บิดาแห่งวงการหนังสือพิมพ์อินโดนีเซีย” ในฐานะผู้ก่อตั้ง เจ้าของทุน และผู้บริหารหนังสือพิมพ์ที่เป็นคนอินโดนีเซียเป็นคนแรก (M.C. Ricklefs:210)

ปัญหาสำคัญของประวัติศาสตร์อินโดนีเซียสมัยใหม่ คือประเด็นเรื่องความกว้างใหญ่ สลับซับซ้อนของประเทศ รวมทั้งความหลากหลายด้านเชื้อชาติ วัฒนธรรม ดังนั้นงานเขียนประวัติศาสตร์กระแสหลักของอินโดนีเซีย จะเป็นการกล่าวถึงบทบาทของคนเพียงบางกลุ่ม เช่น ผู้นำทางการเมืองคนสำคัญ ที่มีส่วนจัดตั้งขบวนการชาตินิยมในสมัยการปกครองของดัทช์ และนำประเทศไปสู่เอกราช เป็นประวัติศาสตร์ที่เน้นแต่วีรบุรุษแห่งชาติและ

เหตุการณ์สำคัญ โดยละเลยบทบาทและประสบการณ์ของคนธรรมดาสามัญ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับประวัติศาสตร์กระแสหลักในเมืองไทยในแนวประวัติศาสตร์ชาติ ที่เน้นบทบาทของพระมหากษัตริย์ และผู้นำทางการเมืองคนสำคัญ

ในขณะที่งานวรรณกรรมของนักเขียนคนสำคัญของชาติ คือ ปรามุเดีย อนันตา ตูร์ กลับเปิดมุมมองทางประวัติศาสตร์ใหม่ นำเอาเรื่องราวของคนธรรมดาสามัญมาเรียงร้อยเป็นประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย โดยเชื่อมโยงโลกทางการเมืองเข้ากับชีวิตประจำวัน

เนื้อหาในเรื่อง “แผ่นดินของชีวิต” เป็นเรื่องราวกึ่งอัตชีวประวัติที่มีฉากบนเกาะชวา ประสบการณ์ภายใต้การปกครองของดัทช์ ในสมัยอาณานิคมที่มีความขัดแย้งกันในนโยบายระหว่างการปกครองและควบคุมอินโดนีเซีย และการสร้างความก้าวหน้าให้อินโดนีเซีย ผู้เขียนพยายามอธิบายความรู้สึกของชาวอินโดนีเซียหลากหลายกลุ่มที่ค่อย ๆ พัฒนาตนเองเป็นคนที่มีความคิดสมัยใหม่ที่ต้องการปลดปล่อยจากระบอบอาณานิคมและเป็นเอกราชในที่สุด เป็นงานที่สะท้อนให้เห็นภาพการต่อสู้ในประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย (Adrian Vickers: 4)

ปรามุเดีย อนันตา ตูร์ บรรยายให้เห็นภาพของหนุ่มน้อยที่ไร้เดียงสา ชื่อ มิงเก โดยนำบุคลิกภาพมาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ ตีร์โต อาดีสุรโย (Tirto Adhi Suryo) นักชาตินิยมคนสำคัญในช่วงแรก ผู้ต่อสู้และเป็นกบฏต่อจารีตของชนชั้นสูงของชวา (แผ่นดินของชีวิต : 151-157) ด้วยเหตุนี้งานของปรามุ จึงสะท้อนให้เห็นการต่อต้านจารีตแนวคิดดินาตามจารีตดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญต่อชาติกำเนิด ต่อการ

ลำดับชั้นคนในสังคม

มิงเก เริ่มตระหนักถึงการใช้ชีวิตที่อยู่ภายใต้การครอบงำของวัฒนธรรมแบบอาณานิคม การแสวงหาผลประโยชน์ การกดขี่ขูดรีด รวมทั้งการพัฒนาอินโดนีเซียของดัทช์

การบรรยายเหตุการณ์ผ่านมุมมองของมิงเก คือภาพรวมของประสบการณ์ภายใต้การปกครองของระบอบอาณานิคม ประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งในนวนิยาย คือ การอธิบายว่าคนรุ่นพ่อแม่ของเขาพัฒนากลายเป็นนักชาตินิยมอย่างไร บิดาของปรัมเป็นคนรุ่นเดียวกับมิงเกโดยมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านสายตามิงเก แสดงให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคของนักชาตินิยมในยุคแรก ๆ ที่ยังไม่เข้มแข็งอันเนื่องมาจากระบบการปกครองที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพของดัทช์ที่ครอบงำการเมืองของชาวพื้นเมืองอินโดนีเซีย ซึ่งมีส่วนผลักดันให้มิงเกเสี่ยงที่จะเข้าสู่การเมืองที่มีปัญหาอุปสรรคมากมาย (Adrian Vickers: 4)

งานเขียนของของปรัมสะท้อนให้เห็นประสบการณ์อันแสนขมขื่นของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อินโดนีเซียที่ผู้คนหลายล้านคนผ่านผู้นำและรูปแบบที่หลากหลายของระบอบการปกครอง รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ แต่ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการเหล่านี้ก็ยังไม่สามารถสร้างความมั่งคั่งอยู่ที่ดินดีแก่ประชากรชาวอินโดนีเซียดังที่คาดหวังได้ งานเขียนในช่วงทศวรรษที่ 1940 และ 1950เขานำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาอธิบายภาพของประชาชนยากจนระดับล่างในฐานะเบี้ยล่างของนักการเมือง (Adrian Vickers: 5)

สาระทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในงานเขียนของปรัมจะไม่เน้นสิ่งที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ใน

ประวัติศาสตร์ แต่จะคัดสรรเฉพาะลำดับเหตุการณ์เรื่องราวที่มีแก่นหลักอยู่ที่ด้านวัฒนธรรมและสังคม เป็นแนวทางของประวัติศาสตร์ทางเลือก (alternative historical agenda) ซึ่งให้ความสำคัญต่ออำนาจและประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งความอคติ ความลำเอียง การถือพรรคถือพวก ซึ่งช่วยยกระดับแนวคิดชาตินิยมเข้าสู่ศูนย์กลางของชีวิตประจำวันของชาวอินโดนีเซีย รวมทั้งความเห็นที่ว่าแนวคิดชาตินิยมควรจะมีรากฐานที่ประชาชน และควรเป็นลักษณะชาตินิยมที่สมัยใหม่ที่ต่างไปจากวัฒนธรรมในเชิงจารีต (แผ่นดินของชีวิต : 151-157)

บทสรุป วรรณกรรม:ประวัติศาสตร์ : ประเทศเพื่อนบ้าน

มีคำกล่าวที่ว่าวรรณกรรมเป็นศิลปะร่วมสมัยของมนุษยชาติ การศึกษาวรรณกรรมของชาติอื่นจะช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมและเพื่อนมนุษย์ในสังคมอื่น รวมทั้งเข้าใจวัฒนธรรมตนเองมากขึ้น (เอมอร์ ชิตตะโสภณ.2547:132) หรือมีนักวิชาการบางท่านกล่าวว่าประวัติศาสตร์และวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนซึ่งกันและกัน (History and Literature mirror each other) (Teri Shaffer Yamada.2009: 2-3)

การเข้าสู่ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนในปี 2558 มีความจำเป็นที่ไทยในฐานะสมาชิกส่วนหนึ่งของประชาคมต้องมีความเข้าใจเพื่อนสมาชิกอย่างรอบด้าน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

วรรณกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงความเชื่อ ความคิด ทัศนคติรวมทั้งสะท้อนถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมี

ผลต่อความเข้าใจซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก

นวนิยายเรื่อง “แผ่นดินของชีวิต” เป็นนวนิยายที่อิงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ดีไม่ใช่นวนิยายที่ให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ สิ่งสำคัญ คือบรรยากาศรวมๆ ที่นักประพันธ์สร้างขึ้น ผู้ประพันธ์ถูกรอบบรรยากาศที่เป็นจริงในยุคนั้นบังคับมิให้สร้างจินตนาการตามใจชอบ ปราโมเดย์ใช้จินตนาการของนวนิยาย หลอมรวมเข้ากับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เคียวกรำตัวละคร เนื้อหानวนิยายที่มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นฉากเบื้องหลังโดยมีการกระทำ ความคิด อารมณ์ ของตัวละคร เป็นตัวกำหนดทิศทางของเรื่องราว มีผลทำให้ซุบชีวิตเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันแห้งแล้งให้กลับมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่ใช้ข้อเท็จจริงและสาระทางประวัติศาสตร์ช่วยสร้างเรื่องราวให้หนักแน่น เป็นเหตุเป็นผล หรือการที่ทั้ง

นักประวัติศาสตร์และนักประพันธ์ต้องสร้างเงื่อนไขหรือความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงขึ้นมา เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่เลือกสรรมานั้นมีความหมายเป็นที่เข้าใจ (นิธิ เอียวศรีวงศ์.2539 : 9). ในกรณีนี้

ปราโมเดย์ประสบความสำเร็จในการสร้างความหมายดังกล่าวรวมทั้งการสร้างความประทับใจในผลงานชิ้นนี้ของตน

นวนิยาย “แผ่นดินของชีวิต” เป็นหนึ่งในนวนิยายจตุรภาค ถูกจัดให้เป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเรื่องหนึ่งของอินโดนีเซีย และของประชาคมอาเซียน และได้กลายเป็นสมบัติอันล้ำค่าของมวลมนุษยชาติ มีแง่มุมอันหลากหลายที่จะใช้พินิจ นับตั้งแต่แง่มุมทางประวัติศาสตร์ ความมั่งคั่งแห่งชั้นเชิงและพลังทางวรรณกรรม แนวคิด ปรัชญา ความเชื่อทางศาสนา และแง่มุมของชีวิต รวมทั้งอารมณ์อันละเอียดละไม ผ่านทักษะและความเจนจัดทางภาษาของปราโมเดย์ อนันตา ตูร์

เอกสารอ้างอิง

โครงการภูมิภาคศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.(2549).ตำนานแผ่นดิน : เรื่องสั้น บทความ และบทสัมภาษณ์ ปราโมเดย์ อนันตา ตูร์,กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. นครศรีธรรมราช.โครงการภูมิภาคศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ทั่วศักดิ์ เผือกสม.(2555). ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย :รัฐจารีตบนหมู่เกาะ ความเป็นสมัยใหม่แบบ อาณานิคมและสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย.กรุงเทพฯ.เมืองโบราณ นธิ เอียวศรีวงศ์. (2539)“ประวัติศาสตร์ที่เหนือประวัติศาสตร์ในผู้ชนะลึบทิศของยาขอบ” ใน โชน คาราบาว นำเน่าและหนังไทย.กรุงเทพฯ.มติชน

บเนดิกต์ แอนเดอร์สัน., (2548).**เทวดำนานและชั้นติธรรมของชาวชาว**.ชนิดา พรหมพยัคฆ์ ใเอือกสม (แปลและเรียบเรียง).นครศรีธรรมราช.โครงการภูมิภาคศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ปราโมทยา อนันตา ตูร์. (2543).**แผ่นดินของชีวิต**.ภควดี วีระภาสพงษ์(ผู้แปล).กรุงเทพฯ.โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ปราโมทยา อนันตา ตูร์. (2544).**ผู้สืบทอด**.ภควดี วีระภาสพงษ์(ผู้แปล).กรุงเทพฯ.โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ปราโมทยา อนันตา ตูร์. (2547).**รอยย่างก้าว**.ภควดี วีระภาสพงษ์(ผู้แปล).กรุงเทพฯ.โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ภควดี วีระภาสพงษ์. (2549) “ปรัมมูเดีย อนันตา ตูร์”ใน.**ตำนานแผ่นดิน:เรื่องสั้น บทความ และ บทสัมภาษณ์ ปรัมมูเดีย อนันตา ตูร์,กนกพงศ์ สงสมพันธุ์**.นครศรีธรรมราช.โครงการภูมิภาคศึกษา สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ภควดี วีระภาสพงษ์ . (2543) .“ปรัมมูเดีย อนันตา ตูร์” ใน **แผ่นดินของชีวิต**.กรุงเทพฯ.โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ภูวดล ทรงประเสริฐ.(2547).**อินโดนีเซีย:อดีตและปัจจุบัน**.(พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แมกซ์ เลน (2543) “คำนำ” ใน **.แผ่นดินของชีวิต**.กรุงเทพฯ.โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

เอมอร ชิตะโสภณ (2547).**วรรณกรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**.กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์มิ่งขวัญ

เอลซา ไชนุดิน.(2523).**ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย**.เพชร สุมิตร(ผู้แปล).กรุงเทพฯ.ไทยวัฒนาพานิช

Aveling, Harry.(2009)“Some Landmarks in the Development of Indonesian Short Story” .

Teri Shaffer Yamada.(editor) .**Modern Short Fiction of Southeast Asia** .Michigan,USA. Association for Asian Studies

Ricklefs,M.C.(2001).**A History of Modern Indonesia Since C.1200**.third edition.London.

Great Britain.Palgrave

Vickers Adrian.(2005).**A History of ModernIndonesia**.Cambridge.UK.Cambridge University Press

Yamada,Teri Shaffer.(editor).(2009).**Modern Short Fiction of Southeast Asia** . Michigan,USA. Association for Asian Studies